

Posudek vedoucího/oponenta¹ diplomové práce

Student/ka:	Bc. Barbora Kubrová
Název práce:	Hodnocení v hodinách Výchovy k občanství
Vedoucí:	Ing. Michaela Dvořáková, Ph.D
Oponent²:	Mgr. Marek Fapšo, Ph.D.

Diplomová práce se věnuje tématu hodnocení v hodinách občanské výchovy (resp. Výchovy k občanství), což je v mnoha ohledech důležité téma. Zejména v tom kontextu, že ve společnosti (zejména laické) stále přetrvává představa, že tento předmět je „výchovný“ a vlastně není důvod, proč by měl být hodnocen. A pokud je hodnocen, pak ryze formálně a prakticky vždy na „výbornou“. Autorka tedy vstupuje do této problematiky s cílem poukázat na „specifika občanské výchovy“ (s. 8) z hlediska hodnocení.

První část je pojata jako teoretická reflexe dosavadní relevantní literatury, která se věnuje problému hodnocení ve škole (Jan Slavík, Robert Čapek, Lucie Zormanová a další). Autorka postupovala pečlivě a systematicky, čímž prokázala schopnost pracovat s odbornou literaturou. Této pasáži lze vytknout v zásadě dvě věci: 1) Text poněkud dlouhý a místy se dotýká všeobecně známých tezí o hodnocení, namísto aby se od začátku koncentroval více (možná výhradně) na specifika občanského vzdělávání v této věci. I když místy k tomu text směřuje (např. v pasážích věnovaných Lucii Zormanové). 2) Chybí zde odkazy na relevantní zahraniční literaturu, která by českou diskuzi mohla posunout dále. Některé práce zde zmíněny jsou (J. Looney), ovšem ne specificky věnované problematice občanského vzdělávání. V tomto kontextu by možná stálo za to komparovat s dějepisem, který má v něčem podobný status a prošel si nedávno důležitými diskuzemi (např. *New Directions in Assessing Historical Thinking*, 2015).

Druhou část práce tvoří empirický výzkum a na začátek je potřeba říci, že oceňuji metodičnost a celkovou strukturu tohoto výzkumu. Včetně rozsáhlé přílohy, která je v tomto druhu práce nutností. Autorka přehledně vymezuje problém, etickou stránku výzkumu i zvolené metody a vzorek. Je třeba kvitovat, že zvolila metody kvalitativního výzkumu namísto kvantitativního, který je pro potřeby DP často nezvládnutelný v kvalitě, která je od něj očekávána. Celkem realizovala tři přístupy (pozorování, hloubkový rozhovor, focus group) s cílem zjistit, jaké hodnocení se vyskytuje v hodinách konkrétního učitele OV a jak je vnímají žáci (s. 46). Po sběru dat autorka provedla jejich kódování a interpretaci. Zvolené kategorie vychází z předchozí teoretické rešerše a dávají v kontextu výzkumu smysl. Je

¹ Nehodící se škrtněte.

² Pokud posudek vypracovává vedoucí práce, nevyplňovat.

sympatické, že autorka sama v závěru (s. 76-77) upozorňuje na nedostatky svého výzkumu, je omezenost i možné ovlivnění výsledků, s čímž lze souhlasit. To je výborný základ a doklad připravenosti autorky podobné výzkumy dělat.

Výsledky, které autorka přinesla, i na malém vzorku vykreslují do jisté míry očekávatelné prvky zastoupené ve výuce OV v České republice. Zajímavým přínosem je potom konfrontace učitelových a žákovských pohledů na fenomén hodnocení. I to by možná zasloužilo hlubší interpretaci. Nejzásadnější otázkou, která je se v celém výzkumu objevuje, je problém zmíněných specifík hodnocení v OV. Učitel je sice zmiňuje (s. 70), ovšem na úrovni toho, že „názory a postoje žáků se špatně hodnotí“. To bohužel poukazuje na nedostatky v didaktice tohoto oboru. Je totiž otázkou, zdali to je specifikum OV, respektive zdali je řešením spíše opuštění hodnocení názorů a postojů nebo nalézání metod, jak to dělat lépe. Nedílnou součástí toho, jak a co hodnotit v OV, je totiž nastavení parametrů toho, co vlastně od tohoto předmětu chceme (Máme nějakou představu např. o občanské gramotnosti? Je to spíš naukový předmět nebo chceme, aby OV vedla k občanskému aktivismu?). Bez toho se totiž diskuze o hodnocení drží spíše v rovině metodických otázek (Použijeme semafor nebo plusy/mínusy? Je lepší sumativní nebo formativní hodnocení?), než aby bylo pojato jako integrální součást a nástroj občanského vzdělávání. Předložená diplomová práce neměla za úkol toto řešit, ale na konkrétním materiálu ukázala, že to je důležité téma současné didaktiky OV. A za to jí patří uznání a dík.

Závěr: Závěrečná práce splňuje podmínky kladené na závěrečné práce v příslušném oboru.

Podněty k přemýšlení, **otázky do rozpravy:**

1. Existují nějaké zajímavé zahraniční modely hodnocení v občanském vzdělávání, respektive literatura, která by mohla být inspirací pro české prostředí? Pokud ano, zkuste uvést nějaké konkrétní příklady.
2. Co všechno podle Vás zakládá specifičnost OV z hlediska hodnocení?

Upozornění/Disclaimer: Vzhledem ke stavu poznání k dnešnímu dni nedokáže autork/ka posudku s jistotou stanovit, zda a v jaké míře byly při vypracování této závěrečné práce využity nástroje umělé inteligence.

V Praze 21. 05. 2024

Marek Fapšo
Jméno a příjmení